

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

**Факультет педагогіки та
психології
Кафедра соціальної роботи,
соціальної педагогіки та
психології**

ПСИХОЛОГІЯ

(за професійним спрямуванням)

СИЛАБУС

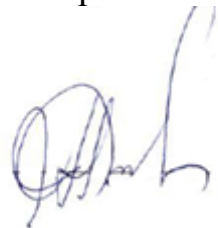

2020 – 2021 навчальний рік

Силабус, як персоніфікована програма для навчання студентів, розроблений відповідно до освітньо-професійної програми **Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)** та згідно навчального та робочого навчального планів, з урахуванням логічної моделі викладання дисципліни «Психологія (за професійним спрямуванням)»

Силабус розглянутий на засіданні кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології

Протокол №1 від «31» серпня 2020 року

Завідувач кафедри

д-р пед. н., професор Рацул О.А.

Розробник: доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Ключек Лілія Валентинівна

1. Ел. адреса: klochekl55@i.ua

Графік консультацій: Середа, 14.00, ауд. 33-а

2. Опис навчальної дисципліни: Психологія (за професійним спрямуванням)

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Спеціальність	015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Форма навчання	денна
Курс	I
Семестр	I, II
Тип дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	4,5
Блоків (модулів)	4
Загальна кількість годин	135
Тижневих годин для денної форми навчання	1 – I семестр, 2- II семестр
Лекції	28 год.
Практичні, семінарські	24 год.
Лабораторні	-

Самостійна робота	83 год.
Індивідуальне науково-дослідне завдання (есе, аналітичний звіт, тези тощо)	реферат
Вид підсумкового контролю	залік – I семестр, екзамен – II семестр
Зв'язок з іншими дисциплінами	філософія, педагогіка

3-4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни – формування у здобувачів освіти системи знань про закономірності розвитку психіки особистості як суб'єкта навчальної та професійної діяльності, вмінь і навичок вирішувати завдання практичного спрямування у сфері професійної діяльності за допомогою психологічних засобів.

Завдання курсу:

- формувати у студентів уявлення про природу суб'єктивної реальності людини, структуру особистості, умови функціонування і розвитку психічних процесів;
- сприяти набуванню знань про умови та механізми розвитку людини на різних етапах онтогенезу, про особливості створення спеціальних умов для розвитку її інтелектуальних та особистісних можливостей;
- формувати знання про фундаментальні психологічні структури, становлення особистості в навчальній і виробничій діяльності, у соціальних інститутах;
- ознайомити студентів з актуальними проблемами психології праці;
- формувати у здобувачів освіти уявлення про психологічні особливості професійного середовища та професійної діяльності;
- формувати у майбутніх фахівців уміння і навички проводити психологічні дослідження з метою подальшого застосування набутих умінь і навичок при вирішенні професійних завдань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- предмет, завдання, методи психологічної науки;
- класифікації психічних явищ, закономірності перебігу пізнавальних, емоційних, вольових психічних процесів;
- психологічні аспекти спілкування, міжособистісних взаємин у професійній діяльності;
- закономірності психічного розвитку на різних етапах онтогенезу;
- психологічні закономірності навчання, виховання зростаючої особистості;
- психологічну структуру професійної діяльності та механізми її оптимального виконання;
- психологічні особливості розвитку психічних функцій у процесі праці;
- особливості динаміки професійно-важливих якостей особистості;
- особливості ціннісно-мотиваційної сфери суб'єктів трудової діяльності;
- психологічні основи виробничого навчання;

вміти:

- пояснювати різноманітні явища у психічній реальності людини;
- аналізувати соціальну ситуацію та особливості психічного розвитку людини у різні періоди її життя;
- розробляти проекти професійної підготовки фахівця на глобальному й етапних рівнях, керуючись етапами аналізу його професійної діяльності, вимог щодо виконання посадових обов'язків, вихідних умов організації навчально-виховного процесу та визначаючи цілі, зміст й оптимальні технології підготовки;
- планувати та організовувати власну професійну діяльність, а також діяльність підлеглих чи учнів у виробничій галузі або освіті, забезпечуючи необхідні умови для раціонального застосування просторово-часових, матеріально-технічних, енергетичних, інформаційних та ін. ресурсів;
- включатися у взаємодію з іншими суб'єктами виробничого або освітнього процесів, налагоджувати зв'язки у трудовому і учнівському колективах, а також конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації, володіти методами саморегуляції емоційного стану;
- виявляти причинно-наслідкові зв'язки у підвищенні чи зниженні продуктивності діяльності людини, добирати способи підвищення мотивації досягати успіху в діяльності;

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студентів мають бути сформовані такі *компетентності*:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів психологічної науки, а також технологій проектування і виготовлення швейних виробів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

Загальні компетентності:

- здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу суспільства та у розвитку суспільства, техніки і технологій;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями;
- здатність працювати в команді;
- цінування та повага різноманітності й мультикультурності;

- здатність виявляти ініціативу та підприємливість;
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:
- здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності;
- здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії;
- здатність керувати навчальними / розвивальними проектами;
- здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогресі і досягнення;
- здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище;
- здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень;
- здатність аналізувати ефективність проектних рішень;
- здатність використовувати відповідне програмне забезпечення для вирішення професійних завдань;
- здатність виконувати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.

5. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план (див. окремий документ)

6. Плани практичних занять

Семестр I

Практичне заняття № 1. Проблема і природа психічного. Діяльність

Завдання до практичного заняття:

1. Обговорення теоретичних питань:

- Розвиток психіки у філогенезі.
- Психіка і мозок. Властивості нервових процесів та типи нервової діяльності.
- Діяльність і активність.
- Структура діяльності.

2. Виконання практичних завдань до теми.

3. Виконання психодіагностик: «Визначення домінуючої півкулі мозку» та «Визначення індивідуальних особливостей властивостей нервової системи» (тест-опитувальник Я. Стреляу (в адаптації Н.Р. Данілової та Ф.Г. Шмельова) для визначення рівня процесів збудження, гальмування і рухливості нервових процесів.

Рекомендована література до теми: Основна: [1], [2]. Допоміжна: [6], [7], [9], [14]. Інформаційні ресурси: [5], [9].

Практичне заняття № 2. Пам'ять. Мислення

Завдання до практичного заняття:

1. Обговорення теоретичних питань:

- Поняття про пам'ять. Природа пам'яті.
- Види та процеси пам'яті.
- Мислення. Ознаки та функції.
- Процесуальність мислення.
- Мислення як процес рішення проблемних задач. Види мислення.
- Індивідуальні особливості пам'яті та мислення.

2. Виконання практичних завдань до теми.

3. Виконання психодіагностики: «Переважуючий тип запам'ятовування».

Рекомендована література до теми: Основна: [1], [2]. Допоміжна: [6], [8], [14].

Практичне заняття №3. Уява. Увага

Завдання до практичного заняття:

1. Обговорення теоретичних питань:

- Поняття про уяву. Функції уяви.
- Види уяви.
- Способи створення нових образів.
- Поняття про увагу. Властивості уваги.
- Види уваги.
- Неуважність та її причини.

2. Виконання практичних завдань до теми.

3. Тестова контрольна робота: «Індивідуальні особливості пізнавальних психічних процесів та уваги».

Рекомендована література до теми: Основна: [1], [2]. Допоміжна: [6], [8], [14].

Інформаційні ресурси: [8].

Практичне заняття №4. Характер. Здібності

Завдання до практичного заняття:

1. Обговорення теоретичних питань:

- Поняття про характер. Структура характеру.
- Основні риси типового характеру. Акцентуації характеру.
- Поняття про здібності. Здібності і задатки.
- Структура та види здібностей.
- Рівні розвитку здібностей. Обдарованість, талант, геніальність.

2. Виконання практичних завдань до теми.

3. Виконання психодіагностики: «Діагностика комунікативних і організаторських схильностей»

Рекомендована література до теми: Основна: [1], [2]. Допоміжна: [6], [8], [14], [16].

Семестр II

Практичне заняття № 5. Проблема психічного розвитку особистості.

Психологія дошкільного дитинства

Завдання до практичного заняття:

1.Обговорення теоретичних питань:

- Поняття психічного розвитку. Закономірності та рушійні сили психічного розвитку.
- Вікова періодизація.
- Психічний розвиток і навчання.

2. Обговорення презентацій:

- Гра дошкільників.
- Врахування вікових особливостей в навчанні дошкільників в групах раннього розвитку.
- Методи арт-терапії у роботі з дошкільниками.

3. Виконання практичних завдань до теми.

Рекомендована література до теми: Основна: [1]. Допоміжна: [2], [3], [4], [13], [14], [18].

Практичне заняття № 6. Психологія молодшого школяра

Завдання до практичного заняття:

1.Обговорення теоретичних питань:

- Загальна ситуація розвитку молодших школярів.
- Навчальна діяльність молодших школярів.
- Розвиток особистості в молодшому шкільному віці.

2. Обговорення презентацій:

- Психологічна готовність дитини до школи.
- Врахування вікових особливостей молодших школярів в навчанні та вихованні.

3. Виконання практичних завдань до теми.

Рекомендована література до теми: Основна: [1]. Допоміжна: [2], [3], [13], [14]. Інформаційні ресурси: [12].

Практичне заняття № 7. Психологія підлітка. Психологія ранньої юності

Завдання до практичного заняття:

1.Обговорення теоретичних Завдання до практичного заняття:

1.Обговорення теоретичних питань:

- Загальна характеристика підліткового віку.
- Спілкування підлітка з дорослими та ровесниками.
- Когнітивний та особистісний розвиток у підлітковому віці.
- Загальна ситуація розвитку старшокласника.
- Пізнавальний та особистісний розвиток старшокласників.
- Проблема сенсу життя для старшокласників.

2. Обговорення презентацій:

- Підліткова криза: причини, ознаки, етапи, розв'язання.

- Врахування вікових особливостей підліткового віку в навчанні та вихованні.
- Криза ранньої юності: причини, ознаки, етапи, розв'язання.
- Врахування вікових особливостей ранньої юності в навчанні та вихованні.

3. Виконання практичних завдань до теми.

Рекомендована література до теми: Основна: [1]. Допоміжна: [3], [13], [14], [19].

Практичне заняття № 8. Акмеологія та життєвий шлях особистості

Завдання до практичного заняття:

1.Обговорення теоретичних питань:

- Періодизація ранньої та пізньої дорослості.
- Особливості соціалізації у періоди ранньої та пізньої дорослості.
- Особистісний та інтелектуальний розвиток дорослих.
- Трудова діяльність дорослих.

2. Обговорення презентацій:

- Ненормативна криза втрати роботи: ознаки, шляхи подолання.
- Трудова соціалізація.
- Післятрудова соціалізація.

3. Виконання практичних завдань до теми.

Рекомендована література до теми: Основна: [1]. Допоміжна: [3], [13], [14], [19].

Практичне заняття № 9. Психологія учіння. Психологія навчання

Завдання до практичного заняття:

1.Обговорення теоретичних питань:

- Поняття учіння та навчання.
- Структура учбової діяльності.
- Види учіння і навчання.
- Психологічні механізми навчання.

2. Обговорення презентацій:

- Проблеми мотивації учбової діяльності.
- Проблема неуспішності школярів, її попередження і подолання.
- Стратегії підтримки інтелектуальної компетентності учнів.

3. Виконання практичних завдань до теми.

Рекомендована література до теми: Основна: [1]. Допоміжна: [3], [11], [15], [16], [18]. Інформаційні ресурси: [4].

Практичне заняття № 10. Психологія виховання. Психологія педагогічної діяльності та психологія вчителя

Завдання до практичного заняття:

1.Обговорення теоретичних питань:

- Виховання в освітньому процесі сучасної школи.

- Психологічні механізми виховання.
- Педагогічна діяльність учителя.
- Особистість учителя. Професійно важливі якості.
- Педагогічні здібності та стиль педагогічної діяльності вчителя.

2. Обговорення презентацій:

- Мотиви «проблемної» поведінки школярів.
- Булінг: стратегії подолання та профілактика.
- Стратегії вчителя для підтримки самоповаги учня.

3. Виконання практичних завдань до теми.

Рекомендована література до теми: Основна: [1]. Допоміжна: [3], [11], [15], [17].

Інформаційні ресурси: [1], [4], [6].

Практичне заняття № 11. Психологія праці. Людина як суб'єкт виробничої діяльності

Завдання до практичного заняття:

1. Обговорення теоретичних питань:

- Психологія праці як галузь психології.
- Психологічні характеристики праці.
- Суб'єктність людини у трудовій діяльності.
- Управління працею людини.

2. Обговорення презентацій:

- Мотиви трудової діяльності людини.
- Конфлікти на виробництві: стратегії подолання та профілактика.

3. Виконання практичних завдань до теми.

Рекомендована література до теми: Основна: [3]. Допоміжна: [21], [22].

Практичне заняття № 12. Функціональні стани людини в праці. Психологія професій

Завдання до практичного заняття:

1. Обговорення теоретичних питань:

- Поняття функціональних станів.
- Позитивні та негативні функціональні стани.
- Професійне вигорання.
- Психологічні особливості професій різного типу.

2. Обговорення презентацій:

- Динаміка працездатності та стану втоми.
- Профорієнтація, профконсультація, психологічні основи профвідбору та атестації кадрів.
- Психологія безпеки у праці.

3. Виконання практичних завдань до теми.

Рекомендована література до теми: Основна: [3]. Допоміжна: [20].

6.1. Література для вивчення дисципліни

Основна рекомендована література

1. Ржевська-Штефан З. О., Клочек Л. В., Уличний І. Л. Основи психологічних наук. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ. Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2019. 302 с.
2. Практикум з психології : психодіагностичні методики для самопізнання / упорядник Періг І. М. Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. 116 с.
3. Носкова О. Г. Психология труда. М.: Академия, 2004.

Допоміжна рекомендована література

1. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання. – К.: ІЗМН МО України, 1998. 204 с.
2. Вікова і педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська та ін. К.: Каравела, 2006. 344 с.
3. Власова О. І. Педагогічна психологія: Навч. посібник. К.: Либідь. 2005. 400с.
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К: Центр учбової літератури, 2016. 388с.
5. Іонов І. А. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД): навчальний посібник. Харків: ФОП Петров В.В. 2017. 143с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 288с.
7. Максименко С. Д. Розвиток психіки в онтогенезі: В 2 т. К.: Форум, 2002.
8. Мазяр О.В. , Кириченко В.В. Психологія праці : модульний курс : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 190 с.
9. Савчин М. В. Педагогічна психологія. – К.: Академвидав, 2007. 427 с.
10. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. 360с.
11. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. К.: Центр учбової літератури, 2012. 384 с.
12. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2012. 384 с.
13. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А.. Педагогічна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
14. Усе про мотивацію / уклад. А. Г. Дербеньова. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 207с.
15. Щербакова І. М. Психологія праці : теоретичні і методологічні основи наукових досліджень. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2014. 44 с.
16. Орел В. Є. Исследование феномена психологического выгорания в отечественной и зарубежной психологии // Проблемы общей и организационной психологии. Ярославль, 1999.
17. Пряжников Н.С., Пряжникова Є. Ю. Психология труда и человеческого достоинства. М.: Академия, 2001.

18. Рибалка В. В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості дитини до майстерності дорослого: посібник. К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. 220 с
19. Свенцицкий А. Л. Психология управления организации. СПб., 1999.

Інформаційні ресурси

1. Перевірте роботу вашого мозку за кілька секунд.
http://tsikavapsyhologiya.blogspot.com/2015/01/blog-post_24.html
2. Тест онлайн на визначення домінуючої півкулі і стилю навчання
<https://psyttests.org/cognitive/solatN-run.html>
3. Чути себе: як боротись з професійним вигоранням
<https://nus.org.ua/articles/chuty-sebe-yak-borotys-z-profesijnym-vygorannyam-u-vchyteliv>

7. Політика виставлення балів. Вимоги викладача

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації освітнього процесу за кредитно-трансферною накопичувальною системою, здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

7.1. Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента під час проведення аудиторних занять (лекційних і практичних) та виконання завдань самостійної роботи. Є засобом виявлення ступеня засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу.

Форми участі студентів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання на практичному занятті;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- участь у виконанні практичних завдань та розв’язанні психологічних задач;
- участь у виконанні психодіагностик та аналізі отриманих результатів;
- виконання письмових завдань;
- самостійне опрацювання окремих розділів теми (перевіряється наявність конспекту, плану-схеми або презентації);
- активність під час лекційних занять (відповіді на проблемні запитання, участь у дискусії, наведення прикладів тощо).

Критерії оцінювання усних відповідей:

- повнота розкриття питання;
- логічність, цілісність, системність відповіді, культура мовлення;
- грамотне оперування поняттями психологічної науки;

- уміння аналізувати, робити узагальнення та здійснювати порівняльний аналіз;
- самостійність суджень під час обговорення проблемних питань, критичність мислення;
- використання інформації з основної та додаткової літератури.

Критерії оцінювання письмових завдань:

- логічність викладення змісту;
- уміння аналізувати факти, виділяти системні зв'язки, робити узагальнення та формулювати висновки;
- оформлення письмової роботи згідно вимог;
- вчасність виконання письмового завдання.

Схема нарахування балів, які отримують студенти

Робота на лекційному занятті оцінюється максимально у 1 бал. Критерії нарахування балів:

1 бал – студент приймає активну участь у лекційному занятті: уважно слухає, конспектує, аналізує теоретичний матеріал, приймає участь у дискусії, відповідає на запитання лектора, наводить приклади, сам активно ставить запитання.

0,5 бали – студент приймає досить активну участь у занятті: уважно слухає та конспектує матеріал, інколи приймає участь у обговоренні.

Робота на практичному занятті оцінюється максимально у 5 балів у I семестрі та 3 бали у II семестрі.

Критерії нарахування балів у I семестрі:

5 балів – студент приймає активну участь в усіх видах роботи на практичному занятті, демонструє глибоке знання теоретичного матеріалу, виявляє вміння аналізувати психічні явища, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, пояснює онтогенез психічних процесів, емоційно-вольової сфери, індивідуально-психологічних властивостей тощо.

4 бали – студент приймає досить активну участь у практичному занятті (проте не у всіх видах роботи), демонструє хороші, проте не завжди глибокі знання теоретичного матеріалу. Може наводити приклади, коментувати психічні явища, проте виявляє незначні труднощі у розумінні системних зв'язків.

3 бали – студент приймає участь у практичному занятті, проте його активність зводиться до епізодичних коментарів, які свідчать, що студент розуміє теоретичний матеріал. Втім при виконанні практичних завдань не дотримується послідовності аналізу, припускається помилок, потребує допомоги викладача.

2 бали – студент демонструє дуже низький рівень знань, погано володіє теоретичним матеріалом, виявляє труднощі у виконанні практичних завдань.

1 бал – рівень знань мінімальний. Студент більшою мірою є пасивним учасником заняття.

Критерії нарахування балів у II семестрі:

3 бали – студент приймає активну участь в усіх видах роботи на практичному занятті, демонструє глибоке знання теоретичного матеріалу, виявляє вміння аналізувати психічні явища, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, пояснює особливості розвитку психічних процесів, емоційно-вольової сфери особистості, індивідуально-психологічних властивостей тощо.

2 бали – студент приймає досить активну участь у практичному занятті (проте не у всіх видах роботи), демонструє достатні, проте не досить глибокі знання теоретичного матеріалу. Може наводити приклади, коментувати психічні явища, проте має незначні труднощі у розумінні системних зв'язків.

1 бал – студент приймає участь у практичному занятті, проте його активність має характер пасивного слухання відповідей одногрупників та епізодичних коментарів, з яких видно, що студент розуміє теоретичний матеріал. При виконанні практичних завдань не дотримується послідовності в аналізі, допускає помилки, потребує допомоги викладача.

Виконання завдань самостійної роботи оцінюється максимально в 6 балів у I семестрі за завдання до певної теми модуля та сумарно виставляється максимум 18 балів у II семестрі. Враховується самостійність, якість, повнота, вчасність виконання завдань.

Контрольні роботи – максимальна кількість балів – 10. Для проведення контрольних робіт розроблено кілька варіантів, рівнозначних за складністю.

У процесі виконання контрольної роботи студент може користуватися допоміжними матеріалами, визначених викладачем. Перескладання контрольної роботи здійснюється під час поточних консультацій, у терміни, визначені викладачем.

7.2. Підсумковий (семестровий) контроль

Підсумковий контроль у **I семестрі** проводиться у формі **заліку** в останній тиждень семестру. Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів:

- за активність під час лекційних занять;
- поточного контролю на практичних заняттях;
- виконання самостійних робіт;
- виконання контрольної роботи.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з дисципліни за кредитно-трансферною накопичувальною системою (набрали не менше 60% від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах за дворівневою шкалою «зараховано», «не зараховано», за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності та Залікову книжку студента. Заповнена та оформлена Відомість обліку успішності повертається

особисто викладачем у деканат у визначений термін. У випадку отримання менше 60 балів (FX, F за шкалою ECTS), за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Підсумковий контроль у **II семестрі** проводиться у формі **екзамену**, який передбачає усні відповіді студентів. Максимальна кількість балів – 40. Білет з психології містить два питання, де першим є питання 1-го рівня складності, що передбачає послідовне репродуктивне відтворення теоретичного матеріалу з певної теми; друге є питанням 2-го рівня складності, відповідь на яке передбачає актуалізацію студентами психологічних знань прикладного характеру, що лежать в основі їх психологічної компетентності.

Критерії оцінювання відповідей на перше питання екзаменаційного білету 20-18 балів (А) – Ґрунтовне знання змісту теми. Відповідь на питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент може дати вичерпні і точні відповіді на додаткові запитання.

17-15 балів (В) – Добре знання змісту матеріалу. Відповідь має усвідомлений та розгорнутий характер, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. У відповідях на додаткові запитання трапляються окремі неточності.

14-12 балів (С) – Студент добре знає основні поняття теми, їх визначення, може розкрити та пояснити їх зміст, проте відповідь дещо неповна або недостатньо розгорнута. Наявні окремі помилки у послідовності викладу матеріалу та в аргументації тверджень. Відповіді на додаткові запитання дещо неточні або неповні.

11-9 балів (D) – Поверхневе знання змісту матеріалу. Студент розуміє суть основних понять теми, проте не здатний чітко формулювати визначення. Або знає визначення, проте не може розкрити суть поняття. Відповідь неповна, відсутня чіткість, структурованість. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Студент може дати вірні відповіді лише на деякі додаткові запитання.

8-6 балів (Е) – Фрагментарне знання змісту теми. Відповідь неструктурована, непослідовна. Студент не може дати відповідь на більшість додаткових запитань.

5-1 балів (FX) – Відповідаючи, студент оперує лише загальними фразами, вказує лише розрізнені факти.

0 балів (F) – Студент не спроможний дати відповідь на запитання, або дає відповідь, на запитання іншого змісту.

Критерії оцінювання відповідей на друге питання екзаменаційного білету 20-18 балів (А) – Студент здатний точно описати поведінкові вияви зазначених у питанні психологічних особливостей зростаючої особистості чи суб'єкта професійної діяльності, чітко, точно визначає й обґрунтовує психолого-педагогічні заходи для розв'язання визначених проблем. Відповідь на питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, має доказовий,

логічний і послідовний характер. Студент може дати вичерпні та точні відповіді на додаткові запитання.

17-15 балів (B) – Студент майже точно описує поведінкові вияви зазначених у питанні психологічних особливостей зростаючої особистості чи суб'єкта професійної діяльності, виділяє основні проблеми, обґрунтовує психолого-педагогічні заходи для розв'язання визначених проблем. Відповідь має усвідомлений та розгорнутий характер, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. У відповідях на додаткові запитання трапляються окремі неточності.

14-12 балів (C) – Студент здатний описати поведінкові вияви зазначених у питанні психологічних особливостей зростаючої особистості чи суб'єкта професійної діяльності, проте відповідь дещо неповна або недостатньо розгорнута. Студент визначає необхідні психолого-педагогічні заходи для розв'язання визначених проблем, проте його обґрунтування містять окремі помилки та неточності. Відповіді на додаткові запитання дещо неточні або неповні.

11-9 балів (D) – Студент робить помилки при описі поведінкових виявів зазначених у питанні психологічних особливостей зростаючої особистості чи суб'єкта професійної діяльності, нечітко або з помилками визначає необхідні психолого-педагогічні заходи для розв'язання визначених проблем, проте не обґрунтовує їх. Відповідь неповна, відсутня чіткість, структурованість. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Студент здатний дати вірні відповіді лише на частину додаткових запитань.

8-6 балів (E) – Студент може лише приблизно описати поведінкові вияви зазначених у питанні психологічних особливостей зростаючої особистості чи суб'єкта професійної діяльності, не досить обґрунтовує психолого-педагогічні заходи для розв'язання визначених проблем, знання мають узагальнений та поверхневий характер. Відповідь неструктурована, непослідовна. Студент не може дати відповіді на більшість додаткових запитань.

5-1 балів (FX) – Відповідаючи, студент оперує лише загальними фразами, називає лише розрізнені факти.

7.3. Розподіл балів, які отримують студенти з дисципліни «Психологія» при виставленні заліку

Поточне тестування та самостійна робота										Контрольна робота	Сума
Розділ/змістовий модуль 1											
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	Т. 8	Т. 9	Т. 10	10	100
	5			5	5				5		
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7		

[illegible]

при виставленні екзаменаційної оцінки

T.16, T.17 ... T.29 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

8. Підсумковий контроль

1. Визначте предмет вивчення психології як науки.
2. Дайте характеристику методам психології: спостереження, експеримент, психодіагностичні методи.

3. Дайте характеристику різновидам психічних явищ і наведіть приклади.
4. Розкрийте суть поняття «свідомість», охарактеризуйте структуру свідомості.
5. Охарактеризуйте неусвідомлювані психічні явища.
6. Охарактеризуйте психічні процеси відчуття і сприймання, їх зв'язок з іншими психічними процесами та значення для життєдіяльності людини.
7. Охарактеризуйте індивідуальні особливості сприймання та їх вплив на засвоєння інформації.
8. Охарактеризуйте психічний процес пам'яті, його значення для життєдіяльності людини та зв'язок з іншими психічними процесами.
9. Охарактеризуйте основні умови успішного мимовільного й довільного запам'ятовування.
10. Охарактеризуйте індивідуальні особливості пам'яті та їх вплив на ефективність засвоєння інформації.
11. Охарактеризуйте психічний процес мислення, його значення для життєдіяльності людини та зв'язок з іншими психічними процесами.
12. Охарактеризуйте психічний процес уяви, її функції, значення для життєдіяльності людини та зв'язок з іншими психічними процесами.
13. Охарактеризуйте увагу, її зв'язок з пізнавальними психічними процесами та значення для діяльності людини.
14. Охарактеризуйте властивості уваги та види уваги.
15. Охарактеризуйте причини виникнення мимовільної, довільної та післядовільної уваги та умови їх підтримування.
16. Розкрийте суть поняття «неуважність», охарактеризуйте її різновиди та причини виникнення.
17. Розкрийте зміст понять «емоції» та «почуття», поясніть, як вони впливають на життєдіяльність людини.
18. Розкрийте зв'язок між емоціями та потребами та його значення для життєдіяльності людини.
19. Охарактеризуйте стрес як форму переживання емоцій: його джерела, стадії, ознаки. Схильність до стресу в залежності від індивідуальних особливостей психіки. Визначте основні напрямки самопомоги при гострому стресі.
20. Охарактеризуйте способи регуляції негативних емоційних станів та їх наслідки для фізичного та психологічного здоров'я людини.
21. Розкрийте зміст поняття «воля», поясніть які основні функції вона виконує, і яке значення має для життєдіяльності людини.
22. Охарактеризуйте просту і складну вольову дію. Поясніть, як нехтування етапом усвідомленого прийняття рішення перешкоджає успішному досягненню цілей.
23. Розкрийте зміст поняття дитячий негативізм: його природу, прояви, стратегії взаємодії з дитиною, яка демонструє негативізм.

24. Розкрийте зміст понять мотивація і мотив. Охарактеризуйте зовнішню та внутрішню мотивацію та визначте її вплив на успішність діяльності.
25. Розкрийте зміст мотивації досягнення успіху та уникнення невдачі. Визначте, як неї впливає шкільне оцінювання.
26. Розкрийте суть понять «темперамент», «індивідуальний стиль діяльності» та «індивідуальний підхід».
27. Охарактеризуйте основні типи темпераменту та визначте стратегії індивідуального підходу до кожного з них.
28. Розкрийте суть поняття «здібності», поясніть їх природу виникнення і розвитку.

8.2. Питання до екзамену

1. Розкрийте зміст поняття «психічний розвиток». Визначте основні закономірності психічного розвитку (за Л.С. Виготським),
2. Визначте рушійні сили та фактори психічного розвитку. Розкрийте зв'язок між психічним розвитком і навчанням.
3. Розкрийте зміст понять «вік» та «вікова періодизація». Визначте критерії вікової періодизації за Д.Б. Ельконіним.
4. Розкрийте поняття «вікова криза». Охарактеризуйте зміст вікових криз за Е. Еріксоном. Визначте значення криз для розвитку особистості.
5. Охарактеризуйте психічний розвиток дитини у дошкільному віці.
6. Визначте психологічні особливості навчання дошкільників (в групах раннього розвитку де вивчають іноземну мову, танцювальних, музичних колективах).
7. Розкрийте зміст психологічної готовності дитини до навчання у школі. Визначте шляхи полегшення адаптації дитини до школи (створення в межах НУШ школи «дружньої до дитини»).
8. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку молодших школярів, їх провідну діяльність, основні вікові новоутворення. Розкрийте зміст кризи 7-ми років.
9. Охарактеризуйте розвиток психічних пізнавальних процесів у молодшому шкільному віці. Визначте, яким чином ці вікові особливості мають бути враховані в навчанні.
10. Охарактеризуйте особливості розвитку особистості в молодшому шкільному віці. Визначте, яким чином ці вікові особливості мають бути враховані в навчально-виховному процесі.
11. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку підлітка. Визначте головне протиріччя віку. Розкрийте зміст кризи підліткового віку.
12. Охарактеризуйте провідну діяльність підліткового віку. Розкрийте особливості стосунків підлітка з однолітками та дорослими. Визначте ефективні та неефективні стратегії психологічного впливу на підлітка.

13. Розкрийте особливості розвитку особистості підлітка (особливості емоційно-вольової сфери, самооцінки, домінуюча потреба). Визначте, яким чином ці вікові особливості мають бути враховані в навчально-виховному процесі, у мотивуванні підлітка до учіння.
14. Охарактеризуйте розвиток психічних пізнавальних процесів у підлітковому віці. Визначте, яким чином ці вікові особливості мають бути враховані в навчанні.
15. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку та провідну діяльність старшокласника. Визначте головне протиріччя віку. Розкрийте зміст кризи 17 років.
16. Охарактеризуйте розвиток психічних пізнавальних процесів старшокласників. Визначте, яким чином ці вікові особливості мають бути враховані в навчанні.
17. Розкрийте особливості розвитку особистості старшокласника (особливості емоційно-вольової сфери, самооцінки, домінуюча потреба, риси характеру). Визначте, яким чином ці вікові особливості мають бути враховані в навчально-виховному процесі.
18. Розкрийте зміст мотивації учбової діяльності (види мотивів учіння, внутрішні та зовнішні мотиви учіння, ієрархія мотивів учіння).
19. Охарактеризуйте вікові особливості мотивації учіння. Визначте причини зниження мотивації учіння та шляхи її підвищення.
20. Охарактеризуйте особливості традиційного та інноваційного навчання.
21. Охарактеризуйте поняття «неуспішність», визначте її причини, ознаки та шляхи попередження.
22. Визначте основні стратегії підтримки інтелектуальної компетентності учнів.
23. Охарактеризуйте поняття «виховний вплив». Розкрийте особливості прямих та непрямих виховних впливів, виховні стратегії та їх ефективність.
24. Розкрийте вікові особливості виховання школярів.
25. Розкрийте зміст поняття «індивідуальний підхід» в навчанні та вихованні.
26. Розкрийте зміст поняття «педагогічне спілкування». Охарактеризуйте стилі педагогічного спілкування (авторитарний, демократичний, ліберальний), проаналізуйте їх переваги та недоліки.
27. Розкрийте зміст поняття «педагогічне спілкування». Охарактеризуйте стилі спілкування за І. М. Юсуповим та проаналізуйте наслідки використання кожного з них в навчально-виховному процесі.
28. Розкрийте зміст поняття «конфлікт», його види, основний механізм та стадії розвитку. Охарактеризуйте стилі поведінки при розв'язанні конфліктів. Визначте правила, яких слід дотримуватися для успішного виходу з конфлікту.
29. Розкрийте зміст поняття «продуктивність педагогічної діяльності». Охарактеризуйте рівні продуктивності педагогічної діяльності.
30. Розкрийте зміст поняття «індивідуальний стиль діяльності педагога». Визначте основні типи індивідуальних стилів.

31. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку: сангвінік з яскраво вираженою екстраверсією, завищена неадекватна самооцінка, низький рівень розвитку наполегливості.
32. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку: сангвінік з яскраво вираженою емоційною стійкістю, висока адекватна самооцінка, низький рівень розвитку наполегливості.
33. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку: холерик з яскраво вираженою емоційною нестійкістю, високий рівень особистісної тривожності, завищена неадекватна самооцінка, надмірно високий рівень мотивації досягнення успіху.
34. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку: холерик з яскраво вираженою емоційною нестійкістю, завищена неадекватна самооцінка, високий рівень мотивації уникнення невдачі.
35. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку: холерик з яскраво вираженою екстраверсією, висока адекватна самооцінка, високий рівень мотивації досягнення успіху.
36. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку: флегматик з яскраво вираженою емоційною стійкістю, висока адекватна самооцінка, низький рівень внутрішньої мотивації учіння, високий рівень мотивації отримання схвалення та уникнення покарання.
37. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку: флегматик з яскраво вираженою інтроверсією, адекватна самооцінка з тенденцією до заниження, низький рівень внутрішньої мотивації учіння, високий рівень мотивації отримання схвалення та уникнення покарання.
38. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку: меланхолік, з яскраво вираженою емоційною нестійкістю, високий рівень особистісної тривожності, завищена неадекватна самооцінка, високий рівень мотивації уникнення невдачі.
39. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку: меланхолік, з яскраво вираженою інтроверсією, адекватна самооцінка з тенденцією до заниження, високий рівень наполегливості, високий рівень мотивації саморозвитку.
40. Визначте, яким має бути індивідуальний підхід до учня, у якого спостерігається поєднання наступних особливостей психічного розвитку:

меланхолік, з яскраво вираженою емоційною нестійкістю, високий рівень особистісної тривожності, занижена неадекватна самооцінка, низький рівень внутрішньої мотивації учіння, високий рівень мотивації обов'язку.

41. Визначте мотив «поганої» поведінки учня та можливі причини, що сприяли його виникненню в учня: «Третьокласник під час уроку весь час крутиться, розмовляє, за спиною вчителя блазнює, заковчує очі, на перервах підставляє ніжки іншим учням, використовує неприйнятні слова, постійно підзиває вчителя до себе і просить допомогти йому, під час завдання на самостійне виконання». Опишіть типову реакцію вчителя на ситуацію та відповідь учня на неї. Визначте загальні принципи профілактики такої поведінки учня.
42. Визначте мотив «поганої» поведінки учня та можливі причини, що сприяли його виникненню в учня: «Семикласниця часто заходить в клас, коли урок іде вже хвилин десять, раптом починає причісуватися під час пояснення нового матеріалу, передає записки через весь клас, задає вчителю питання, які не стосуються теми уроку». Опишіть типову реакцію вчителя на ситуацію та відповідь учня на неї. Визначте загальні принципи профілактики такої поведінки учня.
43. Визначте мотив «поганої» поведінки учня та можливі причини, що сприяли його виникненню в учня: «Другокласник виконує вказівки вчителя дуже повільно, коли всі вже виконали декілька завдань, він тільки відкриває зошита і бере ручку. Проте не під час уроку учень не проявляє жодних ознак повільності, діє цілком нормально». Опишіть типову реакцію вчителя на ситуацію та відповідь учня на неї. Визначте загальні принципи профілактики такої поведінки учня.
44. Визначте мотив «поганої» поведінки учня та можливі причини, що сприяли його виникненню в учня: «Учень восьмого класу з викликом та неповагою відповідає вчителю на прохання виконати завдання. Заявляє, що не буде виконувати завдання, бо в паралельному класі таких завдань не виконують, і вчитель не може його змусити». Опишіть типову реакцію вчителя на ситуацію та відповідь учня на неї. Визначте загальні принципи профілактики такої поведінки учня.
45. Визначте мотив «поганої» поведінки учня та можливі причини, що сприяли його виникненню в учня: «Десятикласниця дивиться у вікно під час самостійної роботи, в її зошиті пусто. На запитання вчителя про те, чи не сталося чого, вона заперечно хитає головою і посміхається. На запитання, чому в зошиті пусто, відповідає, що думає. Коли вчитель з'ясовує, чи збирається учениця закінчити роботу до кінця уроку, та ствердно киває головою. Проте коли приходить час здавати роботи, в зошиті дівчини немає жодної строчки». Опишіть типову реакцію вчителя на ситуацію та відповідь учня на неї. Визначте загальні принципи профілактики такої поведінки учня.
46. Визначте мотив «поганої» поведінки учня та можливі причини, що сприяли його виникненню в учня: «Десятикласник заявляє вчителю: «Добре, що ваш предмет не потрібно здавати на ЗНО, а то б я з вами все одно нічого не

вивчив». Опишіть типову реакцію вчителя на ситуацію та відповідь учня на неї. Визначте загальні принципи профілактики такої поведінки учня.

47. Визначте мотив «поганої» поведінки учня та можливі причини, що сприяли його виникненню в учня: «В присутності вчителя, який дуже цінує ввічливість, учень восьмого класу використовує лайливі слова, грубо штовхає учнів молодших класів, поза очі обзиває вчителя, якось написав на дошці образливу лайку на його адресу». Опишіть типову реакцію вчителя на ситуацію та відповідь учня на неї. Визначте загальні принципи профілактики такої поведінки учня.
48. Визначте мотив «поганої» поведінки учня та можливі причини, що сприяли його виникненню в учня: «П'ятикласник ніколи не відповідає на запитання під час уроку, не реагує на дружні репліки вчителя на перервах. Після пояснення завдання, може навіть не відкрити підручника, а на запитання вчителя «Що не так?» реагує невизначено, уникає дивитись в очі, сповзає нижче на стільці, ніби хоче сховатися під парту». Опишіть типову реакцію вчителя на ситуацію та відповідь учня на неї. Визначте загальні принципи профілактики такої поведінки учня.
49. Визначте мотив «поганої» поведінки учня та можливі причини, що сприяли його виникненню в учня: «Учениця шостого класу постійно відкладає виконання письмових домашніх завдань на останній день або не виконує їх до кінця. Отримавши низький бал, вона зауважує, що якби не писала твір пізно в ночі і повністю завершила б його, то оцінка була б кращою. Або, якби вона готувалася до екзамену три доби, а не одну, то отримала б «відмінно» замість «добре». Перед фізкультурою у неї часто болить живіт або голова, проте все швидко минає після уроку». Опишіть типову реакцію вчителя на ситуацію та відповідь учня на неї. Визначте загальні принципи профілактики такої поведінки учня.
50. Визначте основні правила поведінки вчителя під час здійснення термінового педагогічного втручання. Визначте помилку, якої припустився вчитель, та її наслідки: «Учень сьомого класу нецензурно лається під час уроку. Вчитель закликає учня припинити це негайно і, коли учень обурено бурмоче: «А що я такого сказав?», починає розпикати його і «читати лекцію» про чистоту рідної мови».
51. Визначте основні правила поведінки вчителя під час здійснення термінового педагогічного втручання. Визначте помилку, якої припустився вчитель, та її наслідки: «Учениця дев'ятого класу ходить по класу після дзвоника. Вчитель просить ученицю зайняти своє місце. Та погоджується, але ідучи до своєї парти, щось сердито бурмоче. Вчитель намагається з'ясувати, що саме бурмоче дівчина, проте вона сухо відказує: «Нічого». Вчитель наполягає на тому, що чув бурмотіння і вимагає повторити ясно і чітко, те що вона сказала. Учениця відповідає з сарказмом: «Я лише висловлюю свої думки у голос, ви що, проти, щоб учні думали?»

52. Визначте стратегії та техніки термінового педагогічного втручання ефективні при наступній поведінці учня: «Семикласниця часто заходить в клас, коли урок іде вже хвилин десять, раптом починає причісуватися під час пояснення нового матеріалу, передає записки через весь клас, задає вчителю питання, які не стосуються теми уроку». Обґрунтуйте свій вибір.
53. Визначте стратегії та техніки термінового педагогічного втручання ефективні при наступній поведінці учнів: «Учні четвертого класу схилилися на плюванні з трубочок/ використанні нецензурних слів/ і не піддаються ніяким виховним методам». Обґрунтуйте свій вибір.
54. Визначте стратегії та техніки термінового педагогічного втручання ефективні при наступній поведінці: «1) Учень восьмого класу з викликом та неповагою відповідає вчителю на прохання виконати завдання. Заявляє, що не буде виконувати завдання, бо в паралельному класі таких завдань не виконують, і вчитель не може його змусити». 2) Старшокласники влаштували бійку під час перерви на очах у інших школярів. Обґрунтуйте свій вибір.
55. Визначте стратегії та техніки термінового педагогічного втручання ефективні при наступній поведінці: «1) Учениця розгойдується на стільці, розхитуючи його ніжки. 2) «Десятикласник заявляє вчителю: «Добре, що ваш предмет не потрібно здавати на ЗНО, а то б я з вами все одно нічого не вивчив». Обґрунтуйте свій вибір.
56. Визначте стратегії та техніки термінового педагогічного втручання ефективні при наступній поведінці: «Учень восьмого класу використовує лайливі слова/ поза очі обзиває вчителя/ написав на дошці образливу лайку на адресу вчителя». Обґрунтуйте свій вибір.
57. Визначте предмет та завдання психології праці як галузі психологічної науки. Презентуйте психологічні характеристики праці.
58. Визначте, що таке суб'єктність людини у трудовій діяльності, охарактеризуйте її ознаки. Обґрунтуйте специфічні особливості управління працею людини.
59. Визначте, що таке функціональні стани людини в праці. Наведіть характеристику позитивних і негативних функціональних станів.
60. Охарактеризуйте явище професійного вигорання у суб'єктів різних видів професійної діяльності. Наведіть його приклади. Обґрунтуйте шляхи подолання негативного стану, що виникає внаслідок професійного вигорання.

8.3. Особливості перескладання.

У випадку отримання менше 60 балів (FX, F за шкалою ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання, де має змогу набрати від 0 до 100 балів.